

НАЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ СРБИЈЕ

11000 Београд, ул. Димитрија Туцовића 23, тел/факс: 011/ 2455-184

E-mail: savezmd@bvcom.net

Текући рачун: 255-000000002258-85, мат. бр.: 17697285, ПИБ: 105167562

Коментари НООИС на нацрт Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године

1. Надлежни су у процесу припреме нацрта Стратегије пропустили да консултују особе са инвалидитетом, укључујући децу са инвалидитетом, преко њихових репрезентативних организација, што представља директно кршење међународно преузете обавезе Републике Србије да консултује особе са инвалидитетом приликом усвајања свих прописа и стратешких докумената који се тичу ових особа, предвиђено ставом 3 члана 4 Конвенције о правима особа са инвалидитетом коју је Србија ратификовала 29. маја 2009. године.

2. На страни 20, у одељку 2 о обухвату деце основним школовањем набрајају се различите карактеристике деце, укључујући здравствене (чиме се имплицитно усваја превазиђени медицински модел приступа инвалидности), али се не помиње евентуални инвалидитет деце. Неопходно је додати речи „укључујући инвалидитет деце“ после набрајања различитих карактеристика деце, како би се спречило да деца са инвалидитетом остану изван система основног образовања. Истраживања УНИЦЕФ-а и различитих међународних организација показују да чак преко 80 посто деце са инвалидитетом у различитим деловима света не добије чак ни основно образовање.

3. У последњем одељку на страни 22, речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“. Да би Стратегија заиста постигла прокламовани циљ праћења светских токова у образовању, она мора доследно користити термине прихваћене у свету као адекватни и политички коректни.

4. У првом одељку на страни 23, речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“. Да би Стратегија заиста постигла прокламовани циљ праћења светских токова у образовању, она мора доследно користити термине прихваћене у свету као адекватни и политички коректни.

5. Симптоматично је што се у одељку 2 на страни 23 дају прецизне бројке о броју деце из сеоских средина и броју ромске деце која не заврше основну школу али нема икаквих података о осипању деце са инвалидитетом из основног образовања. Ово представља још један јасан показатељ маргинализације, неједнаких могућности и ускраћености права деце са инвалидитетом у Србији, због чега би аутори Стратегије морали да посвете додатну пажњу положају деце из ове маргинализоване друштвене групе- према подацима Светске здравствене организације из јуна 2011. године, особе са инвалидитетом чине 15 посто укупног становништва!

6. У одељку (ж) сегмента **Стратегија подизања квалитета, „Механизми подршке инклузивним процесима у школама“**, речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Едукација редовног наставног кадра о инклузивном образовању, стварање регистра ученика са инвалидитетом, сарадња свих надлежних и координација њихових активности, као и промовисање инклузивног образовања у јавности су неопходни али нису довољни да би инклузија заживела у школама у Србији. Инклузија кошта али вреди! Неопходно је одељком (ж) изричито предвидети и опредељивање адекватних финансијских, људских и других ресурса за отклањање архитектонских и информацијско- комуникацијских баријера у школама и ангажовање довољног броја педагошких асистената у школама у Србији. Без тога, прокламована инклузија остаће пука декларација а деца са инвалидитетом неће имати једнаке могућности за школовање.

7. У тачци 2 на страни 39 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“. Да би Стратегија заиста постигла прокламовани циљ праћења светских токова у образовању, она мора доследно користити термине прихваћене у свету као адекватни и политички коректни.

8. У одељак о квалитету и националном систему акредитације на страни 40 неопходно је додати и речи „и стварају услови за инклузивно образовање и васпитање деце са инвалидитетом и друге деце којој је потребна додатна подршка у систему образовања и васпитања“ на крају последње реченице у одељку.

9. У одељку 2 на страни 42 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“. Да би Стратегија заиста постигла прокламовани циљ праћења светских токова у образовању, она мора доследно користити термине прихваћене у свету као адекватни и политички коректни. Наведени подаци о малом број обухваћене деце са инвалидитетом јасан су индикатор неповољног и неравноправног положаја у коме се ова деца налазе, па је неопходно предвидети мере за изједначавање могућности приступа образовању за децу са инвалидитетом.

10. У сегменту о квалитету неге и васпитно- образовног рада у предшколским установама на страницама 42 и 43, осим лапидарне констатације да у предшколским установама није развијен инклузивни приступ на почетку странице 43 нема било какве анализе квалитета неге и васпитно- образовног рада са децом са инвалидитетом. Ово је још један јасан индикатор неповољног и неравноправног положаја у коме се ова деца налазе.

11. У сегменту „Главни изазови и опредељење стратегије“ на страни 45 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

12. У одељку 11 на страни 46 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

13. У одељку 19 на страни 46 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

14. На страни 54, у одељку 6 о обухвату деце основним школовањем набрајају се различите карактеристике деце, укључујући здравствене (чиме се имплицитно усваја превазиђени медицински модел приступа инвалидности), али се не помиње евентуални инвалидитет деце. Неопходно је додати речи „укључујући инвалидитет деце“ после набрајања различитих карактеристика деце, како би се спречило да деца са инвалидитетом остану изван система основног образовања. Истраживања УНИЦЕФ-а и различитих међународних организација показују да чак преко 80 посто деце са инвалидитетом у различитим деловима света не добије чак ни основно образовање.

15. На страни 54, у одељку 6 речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ на крају реченице се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

16. У сегменту „Обухват ученика основним образовањем“ дају се прецизне бројке о броју деце из сеоских средина и броју ромске деце која не заврше основну школу али нема икаквих података о осипању деце са инвалидитетом из основног образовања. Ово представља још један јасан показатељ маргинализације, неједнаких могућности и ускраћености права деце са инвалидитетом у Србији, због чега би аутори Стратегије морали да посвете додатну пажњу положају деце из ове маргинализоване друштвене

групе- према подацима Светске здравствене организације из јуна 2011. године, особе са инвалидитетом чине 15 посто укупног становништва!

17. У сегменту о квалитету наставе у основним школама у одељку 2 на страни 60 анализирани су неки од изазова са којима се инклузивно образовање сусреће у основним школама у Србији. Овој листи неопходно је додати и одсуство систематичног буџетирања ресурса неопходних за отклањање грађевинских и информацијско-комуникацијских баријера у школама, недостатак педагошких асистената, само спорадично обезбеђивање разумних прилагођавања ученицима са инвалидитетом и недовољну примену индивидуализованог приступа, илузију да је за инклузију довољно да се деца са инвалидитетом само упишу у школе и да се запосленима у школама одрже „едукације“ о инклузивном образовању без обезбеђивања неопходних финансијских, материјалних и људских ресурса за изједначавање могућности деци са инвалидитетом!

18. У одељку 2 на страни 62 у склопу анализе слабости основног образовања као деца из маргинализованих група које се осипају из основних школа апострофирана су само ромска и сеоска деца, док деца са инвалидитетом нису поменута. Ово представља још један јасан показатељ маргинализације, неједнаких могућности и ускраћености права деце са инвалидитетом у Србији, због чега би аутори Стратегије морали да посвете додатну пажњу положају деце из ове маргинализоване друштвене групе- према подацима Светске здравствене организације из јуна 2011. године, особе са инвалидитетом чине 15 посто укупног становништва!

19. У сегменту „Потпуни обухват деце са основним образовањем“ требало би на крају сегмента на страни 65 додати нови одељак 9 „Систематично подстицање инклузивног образовања: Неопходно је предвидети адекватне финансијске, материјалне и људске ресурсе како би се деци са инвалидитетом и другој деци са потребама за додатном педагошком подршком обезбедиле једнаке могућности за квалитетно основно образовање и васпитање“.

20. У одељку „Општа политика“ на страни 65 речи „децом са посебним потребама“ требало би брисати и заменити речима „децом са инвалидитетом“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом не познаје термин „посебне потребе“, деца са инвалидитетом имају исте образовне потребе као и њихови вршњаци без инвалидитета али им је у неким случајевима потребна додатна специфична подршка у задовољавању тих потреба. Исто тако речи „детета без сметње и тешкоћа“ требало би на страни 66 брисати и заменити речима „детета без инвалидитета“.

21. У одељку 6 сегмента „Механизми подршке инклузивном приступу у школама“ на страни 69, речи „деца са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „деца са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Едукација редовног наставног кадра о инклузивном образовању, стварање регистра ученика са инвалидитетом, сарадња свих надлежних и координација њихових активности, као и промовисање инклузивног образовања у јавности су неопходни али нису довољни да би инклузија заживела у школама у Србији. Инклузија кошта али вреди! Неопходно је одељком (ж) изричито предвидети и опредељивање адекватних финансијских, људских и других ресурса за отклањање архитектонских и информацијско- комуникацијских баријера у школама и ангажовање довољног броја педагошких асистената у школама у Србији. Без тога, прокламована инклузија остаће пука декларација а деца са инвалидитетом неће имати једнаке могућности за школовање.

22. У одељку 3 на страни 71 додати организације особа са инвалидитетом на листу организација са којима би школе требало да сарађују јер су ове организације незаобилазан партнер на пољу промовисања инклузије.

23. На страни 76 коментарише се одсуство података о похађању гимназија од стране ромске деце и младих али нема ни речи о похађању гимназије од стране деце и младих из једне друге, подједнако бројне маргинализоване групе- особа са инвалидитетом.

24. У одељку 1 на страни 85 речи „ученицима који имају сметње и тешкоће у развоју“ на крају реченице се бришу и замењују речима „ученицима са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

25. На страни 86 на крају сегмента требало би додати нови одељак 9 „Систематично подстицање инклузивног образовања: Неопходно је предвидети адекватне финансијске, материјалне и људске ресурсе како би се деци са инвалидитетом и другој деци са потребама за додатном педагошком подршком обезбедиле једнаке могућности за квалитетно средње образовање и васпитање“.

26. У одељку 3 на страни 8 речи „ученицима са сметњама и тешкоћама у развоју“ се бришу и замењују речима „ученицима са инвалидитетом и сметњама у развоју“. Конвенција о правима особа са инвалидитетом, коју је Србија ратификовала 29. маја 2009, као ни Конвенција о правима детета, не познају термин „деца са сметњама у развоју“, који је утемељен у превазиђеном медицинском моделу приступа инвалидности, већ користе искључиво термин „деца са инвалидитетом“.

27. На странама 92 и 93 у сегменту „Обухват средњег стручног образовања“ нема било каквих података о обухвату припадника маргинализованих друштвених група, укључујући особе са инвалидитетом, у средњем стручном образовању.

28. На страни 95, у сегменту „Ефективност средњег стручног образовања“ нема било каквих података о учешћу припадника маргинализованих друштвених група, укључујући особе са инвалидитетом, са средњим стручним образовањем који се налазе међу незапосленим младим особама, иако НСЗ сигурно располаже тим подацима.

29. У сегменту „Улаз у високо образовање и обухват“ на странама 118 и 119 не помињу се било какве мере за изједначавање могућности који се пружају младима из маргинализованих друштвених група, укључујући особе са инвалидитетом

30. Приликом развијања система осигуравања квалитета (СОК) студија, предвиђеног на страни 137, неопходно је укључити изједначавање могућности за студенте са инвалидитетом као један од критеријума вредновања квалитета студирања.

31. Један од предуслова за повећање доступности студија са стране 140 јесте и предузимање мера ради изједначавања могућности за студенте са инвалидитетом.

32. У сегменту „Обухват струковним студијама“ на странама 164 и 165 нема било каквих података о учешћу припадника маргинализованих друштвених група, укључујући особе са инвалидитетом, на струковним студијама.

33. У одељку о образовању наставних кадрова уопште се не говори о образовању и оспособљавању наставних кадрова да раде са особама са инвалидитетом, иако је квалитетно особље васпитно- образовних установа предуслов за инклузивно школство. Обука наставног кадра у овој области представља међународно преузету обавезу Србије, зацртану чланом 24 Конвенције о правима особа са инвалидитетом.

34. Иако се у сегменту о образовању одраслих препознаје проблем дискриминације и недоступности образовања за одрасле особама са инвалидитетом, не предвиђају се било какве конкретне мере за изједначавање могућности и равноправан приступ особа са инвалидитетом програмима образовања одраслих.